

(Данас, 08.12. 2009)

- Многи су сањали распад Босне и Херцеговине почетком деведесетих, али већина њих или сједи у Хагу или су тамо умрли. Имали су једну од највећих европских војних машинерија на располагању, нису презали ни од геноцида, а опет нису успјели у том науму. БиХ у својим стољетним границама је стварност и међународно-правна чињеница. Било ко, ко покуша то промијенити, завршиће горе него они који су то раније покушавали - поручује у ексклузивном интервјуу за Данас Харис Силајџић, члан Председништва Босне и Херцеговине и лидер Странке за БиХ, коментаришући мишљења да је сан о јединственој БиХ мртав и да ће исход тренутне уставне кризе бити распад те државе.

Критикују вас да сте својим ставовима допринели кризи у БиХ и да не наступате у име свих грађана, већ из позиције Бошњака и страначког интереса. Како одговарате на те критике?

- Моје дјеловање је фокусирано на чланство БиХ у НАТО и ЕУ, те на пуну примјену Дејтонског споразума. Инсистирање на томе може допринети кризи само уколико постоји неко коме ти принципи нису у интересу. Ми данас губимо вријеме доказујући елементарне чињенице. Примјера ради, ентитетски вето како се данас користи није у складу с Дејтоном јер га користи само један народ. Ово је својим резолуцијама потврдило чак седам међународних тијела. Такођер, судски је потврђена чињеница да државна имовина припада држави БиХ, а не ентитетима. Ово су државни интереси, а свако ко ради против њих покушава заштитити нелегалне активности и будућност градити на кршењу, а не спровођењу, Дејтона.

Због чега се противите раздвајању, односно због чега оцењујете то као лоше решење?

- БиХ није само сложена земља као што су то неке друге државе. Сепаратистичке тенденције постоје у ентитету на чијем је територију прије агресије живјело 46 одсто

Бошњака, Хрвата и осталих. Данас их је мање од осам одсто. Као што је рекао бивши високи представник Шварц-Шилинг, „не можете побити и очистити опозицију, па онда организовати референдум о отцјепљењу”.

Мислите ли да би требало питати грађане БиХ шта мисле о томе - да ли су за централизовану државу?

- Грађани БиХ су се 1992. определијелили за суверену и независну Босну и Херцеговину, а ту независност су готово одмах признале УН и све земље свијета. Што се тиче модела државе, унитаризам и централизација нису модели с којим се данас иде напријед. Највећи дио одлучивања управо треба бити на локалном нивоу. Али, као што не сматрам да порези грађана Бање Луке требају завршавати у Сарајеву, такођер не сматрам да порези грађана Фоче или Бијељине требају завршавати у Бањој луци. Република Српска је, међутим, један од најцентрализовананијих модела власти у Европи. То није добро за било кога и због тога треба ићи ка што већој децентрализацији, а не обрнуто.

Како коментаришете инсистирање Америке да Канцеларија високог представника остане у БиХ, док се ЕУ томе противи?

-То је поједностављена констатација. Нити САД „инсистирају”, нити је ЕУ уједињена у овом питању. Чињеница је, међутим, да је ОХР интегрални дио Дејтонског споразума који је успостављен управо због низа блокада које су присутне у другим дијеловима тог споразума. Док год постоје такве апсолутне блокаде, БиХ не може бити функционална земља без улоге тог међународног арбитра.

Мирослав Лајчак, високи представник ЕУ за БиХ, констатује да Србија треба да настави да „отворено, транспарентно и јасно говори да подржава целовитост БиХ и њен територијални интегритет“. Слажете ли се с том оценом улоге Србије?

- Улога Србије у том контексту се не разликује од улоге било које друге земље чланице УН. Наиме, суверенитет и територијални интегритет БиХ не овисе од Дејтона, већ му претходе и гарантовани су повељом УН и другим нормама међународног права. Везивање тих питања за Дејтон је чак и опасно, јер шаље поруку да суверенитет и интегритет неке земље зависе од њеног унутрашњег уређења. Ово, међутим, није случај

ни с БиХ нити с једном другом сувереном државом.

Лајчак, такође, сматра да се Србија, као једна од потписница Дејтонског споразума, „понаша одговорно“ у вези с кризом у БиХ и да шаље праве поруке.

- Србија треба Босну и Херцеговину почети третирати као сваку другу државу и понашати се на начин како то Хрватска ради већ десет година и Црна Гора од своје независности. Само тако, те након што из Београда дође и званичан, цивилизован акт извињења, можемо имати стварно добросусједске односе. То извињење треба признати геноцид у БиХ, јер је то судски потврђена чињеница. Свако избјегавање тог термина након што га је потврдио Међународни суд правде представља негирање геноцида. Такођер, Србија мора изабрати. Не може се, наиме, избјежавати одговорност тврдњом да је злочине починио „Милошевићев режим“, а истовремено инсистирати да је држава Србија потписница Дејтона. Или су и злочини и Дејтонски потпис дјела једног човјека или одговорност за обоје носи држава Србија.

Како оцењујете улогу међународне заједнице у решавању кризе?

- Међународна заједница има кључну улогу у БиХ. Околности које су довеле до успоставе ОХР-а постоје и данас у идентичном, па чак и тежем облику. Анекс 7 Дејтонског споразума, који гарантује повратак избјеглица, није проведен, а то је била обавеза међународне заједнице. Управо због тога данас имамо блокаде које ни сам Дејтон није предвидио. Међународна заједница не може абдицирати ту одговорност уколико не жели да за пар година има још већи проблем и још веће обавезе.

Уз овако напете односе у БиХ, да ли је могуће да шенгенске визе овој земљи буду укинуте средином 2010?

- Мапа пута је јасна и постоји сет обавеза који је исти за сваку земљу. Ми смо испунили готово све услове из Мапе пута, а данас смо чак испред Србије и Црне Горе када се испуњење наших обавеза пореди са обавезама које су те земље испуниле када им је одобрен безвизни режим. Било је неких покушаја да се успоставе и неки други услови за БиХ, али су срећом ти покушаји наишли на осуду и огорчење унутар већине кругова у ЕУ. Стога очекујемо да ће БиХ имати безвизни режим до јуна идуће године.